Boşanma da üç talak ve hikmetleri

Şinasi Bey: “Kadın boşanınca nerede bekler? Üç talak nedir? Boşamada üç talakın hikmetleri nelerdir?”

Evlilik birliği, Hz. Âdem’den (as) beri bütün hak dinlerce korunan, kurulması teşvik edilen ve bizzat düzenlenen bir birliktir. Esas olan bu birliği yaşatmak, günü birlik olumsuz sebeplerden dolayı yıkmaya yeltenmemektir. Zîra aile Müslüman’ın içinde huzur bulduğu, dinlendiği ve sükûnete erdiği bir nev’î Cenneti hükmündedir.1 Evlilik birliğinin yıkılmasından dolayı Allah’ın buğz etmesi bundandır. Peygamber Efendimiz (asm) buyuruyor ki: “Helâl davranışlar içinde Allah’ın en çok buğz ettiği şey, boşamadır.”2
Boşanmaya ve evlilik birliğinin yıkılmasına Allah râzı olmuyor. Üstelik haksız yere olan ve zulüm de içeren boşanmalar, Allah’ın buğz ettiği, mahşerde gündeme gelecek ve hesabı sorulacak olan olumsuz amellerdendir. Kur’ân, boşanmalardan sonra barışmaya ve geri dönüşe imkân tanımak için boşanma hukukunu bizzat düzenlemiştir. Üç talakı bunun için gündeme getirmiştir. Üç talak, üç boşama hakkı demektir. Bu, bozulan aile dengesini yeniden düzeltmeye ve kurmaya dönük Allah tarafından verilmiş bir genişliktir, bir toleranstır, bir barış zemini oluşturma çabasıdır, bir evlilik birliğini koruma gayretidir.

Şüphesiz eşler arasında yer, yer sürtüşmeler; zaman, zaman tartışmalar; bazen dozu şiddete varan gürültüler kopabilir. Bunu, bir bakıma hayatın bir cilvesi olarak da görmek mümkün. Aynı yastığa baş koyan bir çiftin, hayatın zor cilveleri karşısında, ciddî gördükleri problemleri ciddî tavırlarla tartışmaları normal sayılmalıdır. Bu tartışmalar sırasında eşi öfkelenir, aklı başından gider, kendini kaybeder ve ne söylediğini bilemeyecek bir şekilde öfkeli iken ağzından “sen boşsun!” sözü çıkarsa, bu söze itibar edilmez. Eşler boşanacaklarsa, öfkesiz olarak boşanmaları esastır. Öfkesiz olarak boşanmaları durumunda da, kadın iddet beklerken yeniden birbirlerine dönmeleri ve evliliklerini sürdürmeleri helâl kılınmıştır. Cenâb-ı Hak; “Kocaları barışmak isterlerse, onları geri almaya daha fazla hak sahibidirler.”3 Buyuruyor. Hazret-i Ömer’in (ra) oğlu, karısı ile boşandığında, Allah Resûlü (asm) Hazret-i Ömer’e:

“Oğluna emret; karısına geri dönsün!” buyurmuştur. Beyler dikkat etmeliler, boşama lâfzını kullanmamalılar! Kadınlar dikkat etmeliler, “boşama” lâfızlı tartışmalar

olduğunda kesinlikle evlerini terk etmemeliler! Terk etmeleri câiz değildir4. Câiz olmayışı, eşlerin akl-ı selimle düşünmelerini ve barışmalarını temin amacına yöneliktir. Eğer böyle bir istenmeyen lâfızdan sonra erkek veya kadın evi terk ederse, iddet süresi olan üç aya kadar muhakkak barışmanın yolları aranmalıdır. Bu süre zarfında eşlerin dost ve akrabaları da, dedikoduyu bir tarafa bırakarak bunları barıştırmaya davranmalıdır. Üç ay içerisinde barışma ve bir araya gelme gerçekleşmezse, işte o zaman eşler fiilî olarak üç boşanma haklarının birincisini kullanmış olurlar ve bu ilk boşanma haklarını kullandıklarında fiilen ayrılmış olurlar. Bu bakımdan boşanan kadına varsa anne ve babası veya akrabaları yardımcı olmalılar, ona kucak açmalılar ve onu kocasıyla barıştırmaya gayret etmeliler.

Çünkü her şey bitmiş değildir. Tekrar birbirleriyle evlenmek istediklerinde, yeni bir nikâhla evlenmelerini, Bakara Sûresinin 232. Âyet-i celilesi mümkün kılıyor. Ayrılık süresinin kısa veya uzun oluşu, eşlerin bu ikinci nikâh haklarına zarar vermez.

Eşler ikinci nikâhla birleştikten sonra, günün birinde geçinemeyip yeniden boşanırlarsa; barıştıkları ve arzu ettikleri takdirde, Bakara Sûresinin 229. Âyet-i celîlesi hükmü gereğince üçüncü bir nikâh daha yapma hakları vardır.

Ama bu üçüncü nikâhtan sonra artık üçüncü defa boşanırlarsa, aynı sûrenin 230. Âyet-i celilesi hükmü gereğince bir daha birbirleriyle nikâh yapamazlar. Aralarında "beynûnet-i kübrâ" denilen "büyük ayrılık" meydana gelir ve artık bir daha birleşmemek üzere ayrılırlar. Bu süreçten sonra, yani birbirleriyle başlarından üç nikâh ve üç boşanma gerçekleştikten sonra artık kadın kendi yoluna; erkek kendi yoluna gider. Bundan sonra birbirleriyle yeniden evlenebilmeleri için, aynı âyet-i celile5, kadının başından başka bir kocayla gerçek bir evlilik geçmesi gerektiğini beyan etmiştir. Bu demektir ki: Arş-ı A'lâ Sahibi eşler arasında üç nikâha izin vermiş, bundan sonrasına şartlı izin vermiştir. Başlarından, birbirleriyle üç defa nikâh geçen bir çift artık dikkat etmeli değiller mi? Hâlâ boşanıp duracaklarsa, tekrar birleşmelerine Allah'ın izin vermeyişi üzerine, biraz da kendilerini sorgulamalı değiller mi? Çünkü evlilik ve boşanma sistemi böylesine yıpratılmamalı. Ve hakikaten aralarında derin problemler varsa, artık evlenmemeleri daha uygun olmaz mı?

Netice olarak, üç defa boşanmadan sonra kadın başka birisiyle "yuva kurmak üzere" evlenir. Bu evlilikten de ayrılırsa, ancak bundan sonra eski kocası ile tekrar birleşmeleri mümkün olur. Aksi takdirde mümkün olmaz.

Dipnotlar:

1. Bedîüzzaman, Lem'alar, S. 203.
2. İbn-i Mâce, Talak, 1.

3. Bakara Sûresi, Âyet: 228.
4. Talâk Sûresi: 1.
5. Bakara Sûresi: 230.